

pisa sudjelovala su 62 znanstvenika i stručnjaka, a prvi je put izdanje popraćeno i CD-om s grafičkim prikazima i fotografijama u boji“, istaknula je Džin. Dogradonačelnik Rovinja Marino Budicin zahvalio je obitelji Girardi Jurkić na svemu što je pokojna Vesna dala u rasvjetljavanju povijesti Rovinja i Istre, posebno kao znanstvenoj suradnici Centra za povijesna istraživanja u okviru njihovih publikacija.

Kako je to uobičajeno, u okviru izdanja *Materijali – Prilozi za povijest i kulturu Istre*, sv. 24 (Pula 2012.), tiskani su sažeci 18. savjetovanja „Privatne i javne igre od prapovijesti do ranog srednjeg vijeka“ na hrvatskom i engleskom jeziku, s time da će u narednom (22.) svesku časopisa *Histria antiqua* biti objavljena priopćenja s 18. međunarodnog arheološkog savjetovanja.

Mirko Jurkić

**Znanstveni skup *Dijalozi s baštinom 2013.: Prepoznavanje vrijednosti*,
Rijeka, 17. travnja 2013.**

Povodom Svjetskoga dana baštine na Filozofskom je fakultetu u Rijeci 17. travnja 2013. održan znanstveni skup *Dijalozi s baštinom* čija je ovogodišnja tema bila „Prepoznavanje vrijednosti“. Znanstveni skup od 2009. organizira Odsjek za povijest umjetnosti Filozofskoga fakulteta u Rijeci u suradnji s ostalim sveučilišnim centrima Hrvatske i Slovenije i uz novčanu potporu Grada Rijeke. Tema ovogodišnjih *Dijaloga* predstavljena je kroz četrnaest dvadesetominutnih predavanja podijeljenih u pet blokova. Teme predavanja obuhvatile su razne teorijske i praktične pristupe očuvanju baštine u kontekstu današnjice s naglaskom na revitalizaciju baštine te aktivno uključivanje građana u donošenje odluka vezanih uz problem.

Prvo predavanje, „Novi krajolici, novi izazovi. Dijalozi s baštinom u suvremenoj Hrvatskoj“, održao je Marko Špikić s Filozofskoga fakulteta u Zagrebu. Tema predavanja bila je uloga novih senzibiliteta, pogleda i shvaćanja u novom (hrvatskom i europskom) društvu u kojem je postojeća kulturna baština „ugrožena novim ulaganjem i razvojem društva i tehnologije“. Temelj predavanja činilo je načelo konzervatorske teorije u Europi od Riegllove uspostave sustava vrijednosti – princip prepoznavanja ili priznavanja, koji čine moderni promatrački subjekti, ljudi kao sastavni dijelovi „novoga

društva“ koji taj sustav konstantno mijenjaju i razvijaju.

Usljedilo je predavanje „*Claustra Alpia Iuliarum*. Kasnoantički obrambeni sustav“ restauratora Josipa Višnjića iz Hrvatskoga restauratorskog zavoda koji se dotaknuo teme „najznačajnijega spomenika kasnoantičnoga razdoblja na tlu Hrvatske“, kasnoantičkoga obrambenoga sustava *Claustra Alpia Iuliarum*. U kratkom povijesnom presjeku, kao i onom restauratorsko-konzervatorskih radova, Višnjić je istaknuo kako je usprkos nizu istraživanja, ovaj kasnoantički spomenik još nedovoljno poznat u širim kulturno-povijesnim krugovima, kao i u javnosti, te usprkos svojoj važnosti nekad i danas, još uvijek nije zaštićen i prepoznat kao kulturno dobro, što se negativno odražava na njegovo očuvanje i predstavljanje.

Vrijednostima industrijskih spomenika kao sastavnih dijelova kulturne baštine bavio se Goran Arčabić. Autor je u izlaganju „Industrijska baština. Kulturni kapital i razvojni potencijal“ predstavio tri primjera prenamjene industrijskoga krajolika – finski grad Tampere, koji je od industrijskoga grada postao „grad muzej“, Elektropolis Berlin, gdje su novim životom zaživjeli tehnološki zastarjeli objekti, te IBA Emscher Park u njemačkoj Ruhrskoj oblasti. Na temelju navedenoga autor je pokušao istaknuti vrijednosti i potencijal većinom neiskorištenih i napuštenih industrijskih spomenika koji danas čine sastavni dio kulturne baštine, kao i važnosti njihove prenamjene u svrhu očuvanja od propadanja.

Nakon kratke rasprave, o dokumentaciji i istraživanju zaboravljenih, neodržavanih i teško dostupnih građevina govorili su članovi udruge Croatia Infiltration, studenti Josip Kovač Levantin, Mihovil Pirnat i Matija Pucak. Predstavljanjem nekoliko posjećenih i oživljenih lokacija, studenti su istaknuli važnost pristupa i organizacije prilikom istraživanja građevina i baštine, s osobitim naglaskom na etiku pristupa, istraživanja i valorizacije.

O očuvanju i revitalizaciji vojne baštine u Puli govorio je Emil Jurcan, član Pulske grupe – zadruge Praksa, u izlaganju „Korištenjem do valorizacije. Prepoznavanje neformalnih aktera u očuvanju vojne baštine“. Borba je građana za prisvajanje vojnih lokaliteta na pulskom području započela još tijekom 1980-ih, kada se većina nekadašnjih vojnih utvrda počela upotrebljavati za razne neformalne obrte, kulturne manifestacije i događanja. Tako su se zapušteni vojni lokaliteti revitalizirali i postajali sastavnim dijelovima grada, u službi i vlasništvu građana, čime pulska luka postaje „poligon neformalnih i marginaliziranih aktivnosti“.

Posljednje predavanje drugoga bloka održali su Zofia Mavar iz Uprave za zaštitu kulturne baštine Ministarstva kulture i Dražen Arbutina s Tehničkoga veleučilišta u Zagrebu. Tematski se nadovezujući na prethodne dvije teme, predstavljena je *Međunarodna radionica arhitekture fortifikacije na Brijunima*. Kao u slučaju pulskih utvrda i tunela, i brijunska je fortifikacijska arhitektura nedostupna javnosti, a time i slabije obrađena i očuvana. Nakon istraživanja provedenih osamdesetih godina 20. stoljeća, kao i pronalazačenja djelatovnih metoda uređenja i zaštite, 2001. je pokrenuta međunarodna radionica fortifikacijske arhitekture za konzervatore i studente čiji su rezultati rada izneseni na ovom skupu. Radionica je bila koncipirana kao spoj praktične i terenske nastave s ciljem senzibiliziranja i osposobljavanja stručnjaka za zaštitu fortifikacijske arhitekture, kao i sa svrhom senzibilizacije i uključivanja građana u očuvanje kulturne baštine kao dijela njihove svakodnevice.

Treći su blok činila dva predavanja čija je tematska okosnica bila parkovna arhitektura i njezino očuvanje. Predavanje „Revitalizacija agrarnog parka Garagnin-Fanfogna u Trogiru: istraživanje, prepoznavanje, kontekst, participativni proces, projekt obnove“ Ane Šverko s Instituta za povijest umjetnosti u Splitu otvorilo je treći blok. Kao što sam naslov predavanja govori, autorica je predstavila proces obnove klasicističkoga vrta obitelji Garagnin, čiji je naglasak bio na konzervatorsko-restauratorskim radovima i botaničkim zahvatima. Vrt, čiji je tvorac Ivan Luka Garagnin mlađi, zamišljen je kao ogledni vrt stvoren po europskim standardima 19. stoljeća, spoj agrarnoga posjeda, eksperimentalnoga imanja, arhitekture i spomenika. Od 1962. vrt ima status spomenika parkovne arhitekture, čime je djelomično zaštićen od propadanja, ali je naglasak u očuvanju ponovno stavljen na revitalizaciju parka i arhitekture, kao i na interdisciplinarnan pristup očuvanju te uključivanje lokalne zajednice u obnovu.

Sljedeće je predavanje bilo posvećeno parku dvorca Eltz u Vukovaru. Kao jedan od najljepših dvoraca baroknoga razdoblja u Hrvatskoj, dvorac Eltz vrlo je dobro očuvan i revitalizacijom uključen u život grada, čime se dodatno naglašava njegova važnost i ljepota. Ipak, u tijeku obnove dvorca nije prepoznata važnost i vrijednost okolnoga parka, istaknuo je u predavanju „Slučaj parka dvorca Eltz u Vukovaru“ Zlatko Uzelać. Za razliku od istraživanja i zaštite arhitekture dvorca, parkovna arhitektura i njegova vrijednost nisu u javnosti prepoznati jednako, pa je istaknuta velika važnost dodatnih istraživanja kompleksa.

Pretposljednji je blok tematski bio vezan uz prepoznavanje i očuvanje krajolika kao entiteta nasljeđa. Blok je započeo predavanjem Željka Bistrotvića iz riječkoga Konzervatorskoga odjela s temom „Što to Lipa pamti?“. Mjesto Lipa u Drugom je svjetskom ratu bilo poprište najstrašnijega zločina na području današnje Primorsko-goranske županije. Dvadesetak godina nakon toga događaja mjesto je obnovljeno, a u staroj je lipajskoj školi postavljena stalna izložba kao podsjetnik na ratne strahote i stradavanja. Međutim, nakon osamostaljenja Hrvatske, Spomen dom Lipa prepušten je propadanju. Ovo je predavanje posebno fokusirano na odnos prema spomenicima Narodnooslobodilačke borbe, u ovom slučaju mjesta i Spomen doma Lipa, koji je prepoznat kao nacionalni spomenik, ali je ipak prepušten propadanju.

Sljedeće je predavanje održao Grga Frangeš s temom „Etnografsko nasljeđe. Žrtva krivog shvaćanja“. U kratkom se izlaganju autor dotaknuo problema etnografskoga nasljeđa, tradicijske arhitekture i gospodarskoga krajobraza kao svjedočanstava nekadašnjega načina života i življenja. Etnografsko je nasljeđe, ističe autor, djelomično još uvijek nezaštićeno, a propadanje je uzrokovano depopulacijom i marginalizacijom mjesta, kao i njegovim naglim turističkim rastom i devastacijom.

Temom „Prepoznavanje i vrednovanje krajolika kao kulturnog naslijeđa“ pozabavila se predstavica Konzervatorskoga odjela u Zagrebu Biserka Dumbović Bilušić. Autorica je predstavila razne metode prepoznavanja i zaštite krajolika, s time da je naglasak u očuvanju i zaštiti krajolika, kao i u slučaju nekoliko prethodnih izlaganja, postavljen na edukaciju stanovništva i građanstva, aktivno uključivanje u donošenje odluka, upravljanje okolinom i očuvanje te na interdisciplinarnost u samom procesu i postupku očuvanja.

Predavanje „Integracija arheoloških nalazišta u arheološki park. Primjer Donjokaštelanskog polja“ održao je Miro Katić, predstavnik Konzervatorskoga odjela u Trogiru, s ciljem isticanja važnosti povezivanja i predstavljanja arheoloških nalazišta prapovijesnoga, antičkoga i srednjovjekovnoga razdoblja srednje Dalmacije u arheološki park. Autor je kao primjer integracije nalazišta iskoristio tri vrijedna arheološka lokaliteta Donjokaštelanskoga polja – kasnorepublikanski rimski grad s lukom, gradinu Veli Bijać i crkvu sv. Marte u Bijaćima. Cilj stvaranja arheološkoga parka je, naravno, povezivanje i predstavljanje lokaliteta u okvirima njihove zaštite kao kulturno-povijesnih spomenika regije, a naročitu je važnost prilikom

predstavljanja ovakvih i sličnih lokaliteta potrebno pridodati povezivanju s okolnim krajolikom, kao i suvremenim načinom života, istovremeno čuvajući izvornost i povijesnost.

Posljednje predavanje naslovljeno „O problemu zaštite vizura naselja sjevernog Jadrana“ održao je Marijan Bradanović s Filozofskoga fakulteta u Rijeci. Istaknuo je kako je važnost zaštite vizure mjesta (naročito središnje Istre) prepoznata ubrzo nakon završetka Drugoga svjetskog rata čime se je, usprkos rastu turističkoga značaja nekih lokaliteta do danas, uspjela zaštititi silueta i okolica urbanih cjelina te zaustaviti predimenzionirana izgradnja. Ipak, ovakav sretan završetak nisu doživjela neka mjesta kvarnerskoga područja gdje su, povećanjem turističkoga značaja i turističke potražnje u određenim lokalitetima, uništene vizure nekih važnih i zanimljivih kulturno-povijesnih središta.

Na ovogodišnjem je izdanju *Dijaloga s baštinom* predstavljen i novi broj časopisa *Portal*, a kao sastavni dio Skupa, nadovezujući se na predavanje Zofie Mavar i Dražena Arbutine, otvorena je i izložba radova s Međunarodne radionice arhitekture fortifikacije na Brijunima.

Maja Zidarić

Znanstveni skup *Lovran u riječi, riječ u Lovranu*, Lovran, 20. travnja 2013.

Katedra Čakavskoga sabora Lovran, jedna od najmlađih članica Čakavskoga sabora, uspješno je 20. travnja 2013. organizirala treći redoviti biženalni znanstveni skup u Lovranu. Prikladno, Skup je održan tijekom Dana sv. Jurja, zaštitnika ovoga maloga primorskog mjesta. Ovoga je puta organizator izabrao književno-jezične teme i uz pomoć mnogobrojnih sudionika Skupa približio struci, ali i građanstvu, posebnosti čakavskih idioma i književnoga jezika te književnoga stvaralaštva Lovrana i okolice.

Na samom početku Skupa prisutne je pozdravila predsjednica Organizacijskoga odbora Ivana Eterović zahvalivši ponajprije pokroviteljima Skupa, Primorsko-goranskoj županiji i Općini Lovran, bez čije ga financijske pomoći ne bi bilo moguće održati. Nazočnima se kratko obratio i načelnik Općine Lovran Emil Gržin pohvalivši i podržavši rad Katedre, posebno ponosan na veliku koncentraciju mladih članova koji ulažu svoj trud u rad ove udruge.